

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 6 mars 1917 kl. 12 m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 7, i anledning af väckt motion, angående förbud för värnpliktiga ävensom för manskap vid armén och marinen att inköpa brännvin.

I en inom andra kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 323, hafva herrar *Byström* och *Ingvarson* hemställt, »att riksdagen måtte besluta i överensstämmelse med andra kammarens i fjol fattade beslut att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, om, för vinnande av enhetliga bestämmelser på ifrågavarande område, till äventyrs bör utfärdas förbud för värnpliktiga ävensom för vid armén och marinen fast anställda av manskaps grad att inköpa brännvin, samt därefter vidtaga de åtgärder, som av utredningen kunna påkallas».

I fråga om motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Vid 1916 års riksdag väcktes i andra kammaren en motion, nr 212, av herrar *Ingvarson* och *Lundberg*, vari motionärerna hemställde, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, på vad sätt möjligheten för värnpliktiga och för vid armén och marinen fast anställda av manskaps grad att å utminuterings- eller utskänkningsställe inköpa brännvin, vin eller öl kan inskränkas i sådan omfattning, att de vid armén och flottan på berusning genom dylika drycker beroende talrika brotten och förseelserna mot krigslagarna i största möjliga måtto förekommas, samt därefter vidtaga de åtgärder, som genom utredningen påkallas.»

Historik.

Utskottets yt-
rande i anled-
ning av motion
nr 212 i andra
kammaren vid
1916 års riks-
dag.

Sedan ifrågavarande motion blivit till utskottet hänvisad, avgav utskottet, efter att hava inhämtat kungl. kontrollstyrelsens yttrande i ämnet, följande utlåtande:

»Spörsmålet om sådana åtgärders vidtagande, varigenom landets värnpliktiga ungdom under den tid den är inkallad till tjänstgöring må kunna, så vidt möjligt, skyddas för frestelser till spritmissbruk, har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens övervägande och har från riksdagens sida föranlett skrivelser, vilka resulterat i förordningar om förbud mot utskänkning av vin och maldrycker å lägerplatser och kasernområden. Förevarande motion avser att ytterligare utsträcka redan förefintliga restriktioner, och nekas kan ej, att, såsom motionärerna framhållit, särskilt den omständigheten, att de militära förläggningssorterna numera övervägande äro belägna i eller i omedelbar närhet av städerna, där både ölkrogar och andra spritförsäljningsställen stå öppna för de värnpliktiga, bidragit att i avsevärd mån motverka det ändamål nämnda förbudsförordningar avse att befrämja. Om utskottet sålunda av anförda skäl finner ifrågavarande motion till sitt syfte värd beaktande, kan utskottet dock icke i allo dela motionärernas åsikt om lämpligheten av de av dem föreslagna åtgärder. Dessa gå ut på, att förbud måtte utfärdas för militärt manskap i uniform, dels att å utskänkningsställe bli serverat alkoholhaltiga drycker, dels att å utminuteringsställe inköpa sådana. I förra avseendet synes det utskottet svårt att tänka sig, huru sådana kontrollanordningar skola kunna åstadkommas, varigenom uniforms-klätt manskap må kunna förhindras att å serveringsställe förtära olika slag av dylika drycker. Stora svårigheter ur kontrollsynpunkt ställa sig även, såsom kungl. kontrollstyrelsen påpekat, i vägen för eventuellt försäljningsförbud ifråga om vin och öl till avhämtning. Både ifråga om serverande å utskänkningslokal av alkoholhaltiga drycker samt försäljning av vin och öl synes det alltså utskottet icke möjligt att under nuvarande förhållanden utfinna garantier för att här åsyftat förbud skall bliva effektivt. Endast i det fall att sådana kontrollbestämmelser ifråga om öl och vinförsäljning, som innevarande riksdag varit föreslagna men numera förfallit, hade blivit en verklighet, torde i ifrågavarande avseende tillräcklig kontroll kunnat åstadkommas.

Helt annorlunda ställer sig saken beträffande försäljning av brännvin på grund av de kontrollanordningar, som brännvinsförsäljningsbolagen och innehavare av rättigheter, som överlåtits av dylika bolag, från och

med ingången av innevarande år varit skyldiga att tillämpa. Några svårigheter borde icke, som kontrollstyrelsen påpekar, föreligga att förhindra i motionen avsedda militärpersoner att utminuteringsvis inköpa brännvin. Av aktiebolaget Stockholmssystemet tillämpas redan bestämmelser, som avse att förhindra militärt manskap att genom s. k. motbok tillhandla sig brännvin. Liknande bestämmelser tillämpas helt eller delvis av spritförsäljningsbolag även i en del andra städer. Då enligt utskottets mening här öppnar sig åtminstone *en* utväg att på verkligt effektivt sätt befordra motionens syfte, synes det önskvärt att genom ändring i brännvinsförsäljningsförordningen enhetliga bestämmelser införas beträffande här åsyftade avstängningsgrunder.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att andra kammaren i anledning av förevarande motion måtte för sin del besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, om, för vinnande av enhetliga bestämmelser på nu ifrågavarande område, tilläventyrs bör utfärdas förbud för värnpliktiga ävensom för vid armén och marinen fast anställda av manskaps grad att inköpa brännvin samt därefter vidtaga de åtgärder, som av utredningen kunna påkallas.

Ovan anförda av utskottet gjorda hemställan blev av andra kammaren bifallen, varefter dess beslut delgavs första kammaren, vilken hänvisade ärendet till förberedande behandling av sitt andra tillfälliga utskott. Häröver ävensom över en i första kammaren väckt likalydande motion i ämnet avgav nämnda utskott följande utlåtande:

»Första kammarens utskott finner i likhet med andra kammarens, att sådana åtgärder, som motionen avser, endast äro möjliga att effektivt genomföra i avseende på utminutereringen av brännvin. Det i motionen ifrågasatta allmänna utskänkningsförbudet för i uniform klädda personer av manskaps grad synes svårligen kunna tillämpas. Vad beträffar ett eventuellt försäljningsförbud i fråga om vin och öl till avhämtning, torde gällande lagbestämmelser ej heller giva någon praktisk möjlighet att kontrollera genomförandet härav.

Vidkommande minuthandeln med brännvin lär det däremot på grund av de kontrollanordningar, som brännvinsförsäljningsbolagen och innehavare av rättigheter, som överlåtits av dylika bolag, från och med ingången av innevarande år varit skyldiga att tillämpa, icke möta några större svårigheter att förhindra i motionen avsedda militärpersoner att

*Yttrande av
första kammar-
rens utskott
1916.*

utminuteringsvis inköpa brännvin. Enligt vad som framgår av kontrollstyrelsens yttrande i ärendet, hava också de flesta av dessa bolag redan — i enlighet med de riktlinjer, som gällande lagbestämmelser angiva för handhavandet av ifrågavarande minuthandel — var för sig vidtagit åtgärder i motionens syfte. Då det emellertid synes utskottet önskvärt, att enhetliga bestämmelser komma att tillämpas på ifrågavarande område, vill utskottet för sin del förordna en framställning till Kungl. Maj:t i denna riktning.

Detta syfte kan vinnas genom ändring i brännvinsförsäljningsförordningen, men kan även tänkas uppnått på administrativ väg. Vilken av dessa vägar som än befinnes böra väljas, synes det utskottet nödvändigt, att en utredning först äger rum, avseende dels att fastställa graden av de föreslagna inskränkningarna i inköpsrätten, dels att undersöka till vilka grupper av ifrågavarande personer dessa inskränkningar böra utsträckas. Endast en närmare utredning torde härvidlag kunna angiva det lämpligaste tillvägagångssättet i varje fall.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att första kammaren måtte på så sätt biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut, att kammaren för sin del beslutar, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i vad mån verksamma inskränkningar må kunna vidtagas i möjligheten för värnpliktiga ävensom för vid armén och marinen fast anställda av manskaps grad att å utminuteringsställe inköpa brännvin, samt därefter föranstalta om de åtgärder, som av utredningen kunna påkallas.»

Första kammaren biföll den av dess utskott gjorda hemställan, varefter beslutet därom delgavs andra kammaren, vilken hänvisade ärendet till sitt andra tillfälliga utskott; och avgav utskottet därefter följande utlåtande:

Utskottets yttrande i anledning av första kammarens beslut 1916.

»Av det av kungl. kontrollstyrelsen över förevarande motion avgivna yttrandet framgår, att i flera städer redan tillämpas kontrollbestämmelser, som avse att förhindra militärt manskap att å utminuteringsställe inköpa brännvin. Då det av första kammaren fattade beslutet icke synes innebära, att den ifrågasatta utredningen skall komma att omfatta stort mera än möjligheten att åstadkomma sådana inskränkningar, vilka genom praxis redan införts och än ytterligare kunna förväntas på initiativ av sprithandelsbolagen bliva införda, får utskottet hemställa, att förevarande

av första kammaren fattade beslut icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.»

Sedan andra kammaren fattat beslut i överensstämmelse med sist anförda hemställan, förföll frågan vid 1916 års riksdag.

Den vid innevarande års riksdag väckta motionen har, såsom motionärerna själva påpekat och även av ovanstående redogörelse framgår, samma slutyrkande som den vid föregående års riksdag av utskottet med anledning av den då väckta motionen först gjorda och sedermera av andra kammaren bifallna hemställan. Då utskottet icke har anledning att nu frångå sin föregående år uttalade mening, får utskottet, med åberopande av sin då avgivna, här ovan anförda motivering, hemställa,

Utskottet.

att andra kammaren i anledning av förevarande motion måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, om, för vinnande av enhetliga bestämmelser på ifrågavarande område, till äventyrs bör utfärdas förbud för värnpliktiga ävensom för vid armén och marinen fast anställda av manskaps grad att inköpa brännvin, samt därefter vidtaga de åtgärder, som av utredningen kunna påkallas.

Stockholm den 2 mars 1917.

På utskottets vägnar:

WALTER KANT.

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling: herrar Kant, O. Nilsson i Örebro, Isaksson, Johanson i Gäre, Mossberg, Hellberg* i Ljungskile, Persson i Väster-
vik, Hansson i Gårda, Gabrielsson och Erikson* i Uppsala.

* Icke närvarande vid ärendets justering.